

Evgeniya Seliverstova: Pravoslavná civilizace? Geneze ruského politického náboženství prizmatem civilizační analýzy

Posudek na diplomovou práci

Diplomová práce Evgeniye Seliverstové zaměřena na problematiku propojení (nexu) politické moci a náboženství v ruském civilizačním vývoji má historicko-sociologický charakter. Obecným teoretickým rámcem předložené studie jsou koncepce civilizačního vývoje a civilizační analýzy, a to zejména v pojetí S. N. Eisenstadta a J. P. Arnasona. Text je zpracován na základě studia rozsáhlého souboru relevantní odborné literatury historického, sociologického, filozofického a religionistického charakteru v ruském, anglickém a českém jazyce. Obsah práce je – kromě Úvodu a Závěru – rozdělen na dvě velké části: 1. Rus Kyjevská a Rus Moskevská: Obraz „Moskva – třetí Řím“ v historickém kontextu“, 2. Ruská říše: Ideologie „Pravoslaví-Samoděržaví-Lidovost v historickém kontextu.

V úvodních pasážích autorka objasňuje záměr a cíl své práce, její teoretické a metodologické zakotvení, komentuje užití literární zdroje a strukturu práce. V první části textu postupně pojednává témata spojená s byzantským dědictvím a stereotypem o césaropapismu, všímá si počátků náboženského myšlení v Rusku, věnuje se mongolskému vlivu a postavení pravoslavné církve během mongolské nadvlády, následně pak státotvornému procesu probíhajícímu od druhé 15. století, fenoménu jurodství, a především ideji Moskvy jako třetího Říma (poprvé formulované 1523). Druhá část práce se věnuje imperiálnímu vývoji Ruska, odkazu Petra Velikého, náboženským a ideologickým (slavjanofilství) proudům myšlení 19. století. Doslov je zaměřen na úlohu náboženství v politice a veřejném diskurzu současného Ruska. Závěr přináší stručnou rekapitulaci hlavních myšlenek.

Obecně lze předloženou práci hodnotit pozitivně. Velmi dobře reprezentuje tematickou oblast, která je pro obor historické sociologie jednou z nejdůležitějších. Studie má jasně stanovenou koncepci. Její obsah je uspořádán přehledně a logicky. Výklad je argumentačně dobře podložen, je formulován srozumitelným a přesvědčivým způsobem. Text je napsán čtivě a vyznačuje se kultivovaným jazykem.

K celkově zdařilé práci si dovoluji nicméně formulovat několik poznámek a připomínek. Ta první se týká toho, že téma, které si diplomantka zvolila, je velmi komplexní, takže jeho zpracování ve formátu diplomové práce má určitá úskalí. Popsat, analyzovat a

vysvětlit všechny složité problémy na 90 stránkách textu v dostatečné šíři a hloubce je – po mém soudu – prakticky nemožné; jakýkoli pokus tohoto druhu proto musí končit u výkladu, který má tezovitý, značně obecný a poněkud zjednodušující charakter. I přes tuto výhradu mohu ovšem konstatovat, že práci Evgeniye Seliverstové považuji v zásadě za kvalitní a fundovanou. To, co by mohlo být – domnívám se – lépe vyargumentováno, je vazba zvoleného výzkumného problému na civilizační analýzu, k níž se autorka hlásí.

Přestože je práce napsána velmi hezkým jazykem, na několika málo místech se objevují výrazy, které jsou poněkud problematické. Je to především použití výrazu „smysly“ v plurálu (str. 8, 14, 22 aj.), které je v češtině poněkud neobvyklé; místo něho by bylo spíše vhodné používat v daném kontextu slova jako „významy“ či „obsahy“. Dále je to výraz „na jinou stranu“ (str. 27, 52), který není v češtině používán, říká se „na druhou stranu“. Slovní spojení „znaková událost“ (str. 56) by bylo vhodné nahradit formulací „významná událost“ či „příznačná událost“; výraz „osmyslení“ (str. 61) slovem „pochopení“; „předepsání“ (str. 61) slovem „předpisy“. Místo „společenského mínění“ (str. 89) je vhodnější termín „veřejné mínění“.

I přes uvedené připomínky považuji diplomovou práci Evgeniye Seliverstové za velmi kvalitní a hodnotím ji jako výbornou.

Mariánské Lázně 25. 7. 2015

doc. PhDr. Jiří Šubrt, CSc.

